

Asia: VN/16561/2024

Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi - työryhmän muistio

Palautteen antajan palaute

2.1 Vahvistetaan väestöpolitiikan ja syntyvyyden koordinaatiota sekä tietopohjaa

-

2.2 Kuullaan nuorten näkemyksiä ja vahvistetaan yhteiskunnallista ymmärrystä syntyvyyskehityksestä ja lapsitoiveiden tukemisesta

-

3.1 Lisätään nuorten ja nuorten aikuisten hedelmällisyystietoisuutta

-

3.2 Vahvistetaan hedelmällisyysneuvontaa ja -palveluita

-

3.3 Hedelmöityshoidot

Syntyvyyden kohentamiseksi on tärkeää purkaa esteitä lapsiperheellistymisen tieltä ja tarjota tukea tilanteisiin, joissa lasten saamisessa on vaikeuksia. Joka viides hedelmällisessä iässä oleva kohtaa tahattoman lapsettomuuden. Tasa-arvolainsäädännön on suojattava hedelmöityshoidoissa käyviä ja adoptioprosessissa olevia syrjinnältä. MiB ehdottaa, että lapsettomuushoidoista johtuvat sairauslomamat olisivat palkallisia ja Kela korvaisi hoidoista johtuvat kulut työnantajalle.

4.1 Tuetaan nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyttä

-

4.2 Tarjotaan suosituksia nuorten aikuisten ruutuajan määrään ja laatuun

-

4.3 Tarjotaan tukea nuorten aikuisten parisuhteisiin

-

5.1 Nostetaan koulutustasoa ja helpotetaan opiskelun ja vanhemmuuden yhteensovittamista

Opiskelun ja perheellistymisen yhteensovittaminen on edellytys sille, että lapsia on mahdollista saada jo nuorempina. Taloudellinen epävarmuus on kielteisessä yhteydessä syntyvyyteen. Vanhempainpäiväraha jää opiskelijana usein pieneksi, etenkin jos lapsen saa kesken opintojen. Opintotuen, huoltajakorotuksen ja kuluvalle hallituskaudella leikatun asumistuen yhdistelmä on usein lapsiperhearkeen riittämätön. Opiskelun ja perheellistymisen yhdistäminen on tehtävä mahdolliseksi, jotta nuoret aikuiset voivat toteuttaa lapsitoiveensa ilman kohtuutonta taloudellista epävarmuutta.

5.2 Vahvistetaan työllisyyttä sekä tasa-arvoa ja perheystävällisyyttä työelämässä

Nuorten naisten osuus korostuu määräaikaisissa työsuhteissa, mikä asettaa heidät epävarmempaan asemaan työelämässä. Joka neljäs raskaana oleva on kokenut syrjintää työelämässä, ja määräaikaisissa työsuhteissa osuus nousee 44 prosenttiin. Syrjintä heikentää erityisesti naisten asemaa työmarkkinoilla, hidastaa ura- ja palkkakehitystä ja pienentää eläkekertymää. Pelko syrjinnästä ja sen seurauksista voi saada perheet lykkäämään lasten hankintaa tai luopumaan siitä kokonaan.

Mothers in Business MiB ry toivoo konkreettisia ja kunnianhimoisia toimenpiteitä tasa-arvon ja työelämän perheystävällisyyden parantamiseksi: määräaikaisten työsuhteiden parempaa suojaa, raskaus- ja perhevapaasyrjinnästä raportoinnin helpottamista, vakavampia seuraamuksia työnantajille ja kanneaikojen pidentämistä.

Lainsäädäntöä on selkeytettävä niin, että työntekijöiden oikeudet raskauden ja perhevapaiden aikana turvataan yksiselitteisesti. Tämä on tärkeää varsinkin, jos suunniteltu kevennys työsopimuslain nykyiseen sääntelyyn määräaikaisesta työsopimuksesta toteutuu. Kannattammekin muistiossa esiteltyjä Työelämän tasa-arvo ja perhevapaat -työryhmän ehdotuksia tasa-arvolain muutoksiksi.

Tutkimuksissa on havaittu lastenhoitopalvelujen myönteisiä syntyvyysvaikutuksia, myös pitkällä aikavälillä (Rotkirch, 2024). Tasa-arvoisuuteen kannustavan perhevapaajärjestelmän ja laadukkaan varhaiskasvatuksen tarjoaminen ovat avainasemassa työn ja perheen yhdistämisessä. Kansalaisten tulee voida luottaa siihen, että perheellistyminen on mahdollista yhdistää työssäkäyntiin joustavasti ja että heille on tarjolla saavutettavaa ja laadukasta varhaiskasvatusta.

6.1 Vahvistetaan odottavien vanhempien, synnyttäneiden ja vauvaperheiden tukea

-

6.2 Kehitetään vanhemmuuden ja arjessa jaksamisen tuen palveluita

Nuorten naisten kokema epävarmuus työelämässä ja toimeentulossa voi viivästyttää tai estää lapsitoiveiden toteutumista. Samaan aikaan joka neljäs nainen kokee uupumuksen oireita työssä, eikä kuormittavan työelämän koeta sopivan yhteen lapsiperhearjen kanssa. Yhä suurempi osa työikäisistä kokee haasteita suoriutua sekä työelämän että yksityiselämän vaatimuksista. Jotta uupumus ja työelämän epävarmuus eivät osaltaan heikennä syntyvyyttä, meidän on edistettävä perheystävällistä, monimuotoista ja tasa-arvoista työelämää kunnianhimoisella lainsäädännöllä. Yhteiskunnan tulee kannustaa työnantajia kehittämään ja toteuttamaan näitä käytäntöjä lainsäädännön nojalla.

Työnantajien positiivisella suhtautumisella perhevapaita ja työn joustoja kohtaan lisätään luottamusta työelämää kohtaan. Lisäksi osa-aikaisen työn joustavampaa käyttöä kohtaan tulisi olla nykyistä paremmat mahdollisuudet läpi lapsen elämänkaaren. Pikkulapsiaikana konkreettinen keino on mahdollisuus osittaiseen hoitovapaaseen ilman nykyistä kuuden kuukauden työssäoloahtoa.

7.1 Huolehditaan lapsiperheiden etuuksien riittävästä tasosta ja selvitetään taloudellisia kannustimia lapsensaannin aikaistamiseksi

-

7.2 Seurataan ja kehitetään perhevapaiden ja lastenhoidon tukien järjestelmää

Äidit käyttävät yhä merkittävän osuuden perhevapaista vuoden 2022 perhevapaaudistuksesta huolimatta, mikä on yhteydessä synnytysikäisten naisten syrjäntäriskeen työmarkkinoilla. Työpaikkojen, työehtosopimusten ja lainsäädännön on kannustettava perhevapaille ja sairaan lapsen hoitovapaalle kaikkia lapsen vanhempia – isien lisäksi myös muita ei-synnyttäviä vanhempia, bonusvanhempia, adoptio- ja tukivanhempia.

Kotihoidontukijärjestelmää tulee jatkokehittää kattavaan selvitykseen pohjautuen. MiB tukee tukikauden lyhentämistä, tuen korvamerkitsemistä eri vanhemmille ja porrastamista niin, että tuki olisi korkeampi alle 1,5-vuotiaille lapsille.

8 Muut huomiot ja mahdolliset ehdotukset lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi

Mothers in Business MiB ry kiittää mahdollisuudesta lausua muistiosta. Muistiossa on useita hyviä toimenpide-ehdotuksia, jotka voivat tukea lapsitoiveiden toteutumista. Muistiossa on huomioitu hyvin, että puhuttaessa syntyvyydestä ollaan pohjimmiltaan hyvin henkilökohtaisella yksityiselämän alueella, jossa voidaan ensisijaisesti olla tukena rakentamalla tasa-arvoinen yhteiskunta ja perhe-etuusjärjestelmä.

MiB ehdottaa työelämään lisää perheystävällisyyttä, joka tutkitusti purkaa esteitä perheellistymisen tieltä: joustavia työn tekemisen tapoja, osa-aikatyön parempia mahdollisuuksia ja monimuotoisuutta tukevaa työkuulttuuria.

MiB muistuttaa, että syntyvyyden kohentaminen edellyttää pitkäjänteistä yhteiskunnallista muutosta, jossa työelämän vakaus, perheystävällisyys ja taloudellinen turvallisuus tukevat perheiden toivomaa lapsilukua.

Kasurinen Hanna
Mothers in Business MiB ry

Jussila Hanna-Kaisa
Mothers in Business MiB ry